

Šte. 4 zjutraj.

Stane mesečno 12-50 Din
za iz. emstvo 25-
seobvezno

glasi po tarifu

Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/4
Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravišтво:
Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:
Maribor, Barvarska ul. 1.
Tel. št. 22.

Celje, Aleksandrova s.

Račun pri pošti. čekov.
ravodu šte. 11.842.

Ljubljana, 25. maja.

Situacija se zapleta

NASPROTSTVA MED RADIKALI. — DEMOKRATI IN RADIKALI. — KOROŠEC IN SPAHO. — NEMCI ZAHTEVAJO SATISFAKCIJO ZA PTUJ.

Beograd, 25. maja. gd. Politična situacija kaže vedno jasneje vse znake bližajočih se kritičnih zapletov. Odnosi v radikalskem klubu so znatno poslabšani. Minister za agrarno reformo Krsta Miletić zdrži pri svoji ostavki, ki jo je danes Pašiću pismeno utemeljil s tem, da se večina radikalskega kluba ne strinja z njegovim političnim naziranjem. Govorice o ostavki ministra Laze Markovića so danes ponehale, narobe se zatrjuje, da bo v rekonstruiranem kabinetu baš dr. Marković prevzel važni portfelj notranjih poslov.

Velike skrbi imajo radikali z vprašanjem konstituiranja parlamenta, ki se bo izvršilo, kakor vse kaže, šele prihodnjo sredo. Ljuba Jovanović se vedno ni definitivno sprejel ponujenega mu predsedniškega mesta. Dosedaj so radikali ponujali eno mesto v predstojniškem kabinetu kot zastopnikom bloka. To taktiko so danes spremenili. Dopolnne je predsednik radikalskega kluba dr. Gjurić preko Lj. Davidovića demokratskemu klubu oficijelno ponudil mesto drugega podpredsednika. Predsednik in prvega podpredsednika bi si radikali obdržali zase. Po parlamentarnem običaju pripada demokratom kot drugi najvišji parlamentarni stranki prvo podpredsedniško mesto, zato je verjetno, da bo demokratski klub radikalsko ponudbo odklonil.

Po konstituiranju parlamenta naj bi se rekonstruirala tudi vlada. Baje bodo izstopili nekateri starejši ministri, predvsem notranji minister Vujić. Raznašajo se razne kombinacije o kandidatih in trdi se, da bo tokrat radikalski klub sam določil osebe, ki naj vstopijo v kabinet. Znano je, da se Pašić v tem oziru ne meni za mišljenje svojih poslancev.

Klerikalci in spahovci se zadnje dni neprestano posvetujejo. Dr. Spaho je bil čez praznike v Sarajevu ter se je vrnil zelo nerazpoložen in z občutki, da politika Radića in Korošca ne vodi k nobenim praktičnim uspehom. Na današnjem sestanku je Spaho zahteval od dr. Korošca spremembo taktike in večjo neodvisnost od Radića. Oba federalistična ekspanzista sta očividno depresirana.

Nemški poslanci se vedno bolj zavedajo svojega pomena za radikale. Incident v Ptuju so vzeli za izhodišče cele vrste nacionalno - političnih postulatov. Od vlade zahtevajo brezobzirno preganjanje nacionalističnih organizacij, češ, da so naperjene predvsem proti nemškim interesom. Kot satisfakcijo za Ptuj zahtevajo odpoklic tamkajšnjega okrajnega glavarja (dr. Vodopivec, op. ur.). Danes so se hvallili, da jim je vlada obljubila razne koncesije in da bo tudi ptujski glavar odpoklican.

Seja narodne skupščine

NADALJEVANJE VERIFIKACIJSKE DEBATE.

Beograd, 25. maja. 19. Na dopoldanski seji skupščine je govoril predsednik dr. Peleš posmrtnico umrlemu poslancu dr. Koekarju, ki jo je zbornica poslalsala stoji.

Nato se je nadaljevala debata o poročilu verifikacijskega odbora glede spornih in Radićevih mandatov. Prvi je govoril demokrat Pera Marković, ki je naglašal, da bi se moral mandat dr. Ivana Ribarja verifikirati, ker se je izvršil pri številu nepravilnosti. Poslanec Grgin (rad.) je odgovarjal, da je večina verifikacijskega odbora pri računanju tudi po odbitju vseh nepravilnosti dobila količnik, po katerem dr. Ribar ni izvoljen. Ljuba Davidović je izjavil, da gre za radikali pri pogajanjih z Radićem mnogo dalje, nego je on šel. On je hotel pridobiti Radića, da pride v Beograd, radikali se z njim pogajajo, da ne pride. Radikali govorijo o nekakem sporazumu srbskega naroda s hrvaškim narodom, dočim demokrati poznajo samo en edinstveni narod. Poslanec dr. Radosavljević (dem.) je govoril o terorju vlade in njenih organov v svojem volilnem okrožju. Dr. Peleš je med njegovim govorom napravil opazko, da mlati prazno slamo, kar je izzvalo pri demokratih velik hrup. Dr. Voja Markinović (dem.) je navajal argumente proti uničenju spornih demokratskih mandatov in zahteval zlasti naj se rešitev o Mijovićevem mandatu odloži in zadeva vrne zopet verifikacijskemu odboru v novo razmotrivanje.

Popoldanska seja se je pričela popolnoma mirno. Vlada je dala radikalom opomin, naj ne izzivajo, da bi se mogla

razprava o spornih mandatih še danes končati. Razprava se je precej strogo držala predmeta, le črnogorski radikal Toma Oruhovac je polemiziral proti poslancu Rletu Popoviću, ki je pred par dnevi podal znano izjavo o lojalnosti črnogorskih federalistov. Ostro je napadl tudi muslimane ter zahteval, da se radićevcem dá rok, da pridejo v skupščino, v drugem slučaju da pa se postopa proti njim «kakor treba». Demokrat Stipić je govoril o spornih mandatih poslancev Mijovića in Vukovića ter dokazal, da se njuna mandata po zakonu ne moreta razveljaviti. Glede mandatov poslancev HRSS je poudarjal potrebo takojšnje odločitve. Vsako odlaganje bi bilo le škodljivo.

Nato se je oglasil k besedi demokrati posl. Gjoka Popović, ki je v svojem govoru obračunal z Velizarjem Jankovićem. Posebno mu je očital, da je bil na agitaciji v Srbiji velik hegemomist, v Dubrovniku večji Jugoslovanski Strossmajer, v Skoplju pa velik bugarski. Velizar Janković se je ljuto zagovarjal ter valil vso krivdo na — demokrate. Njemu je prihital na pomoč tudi minister za notranje stvari Vujić, ki je odgovarjal na napade poslance Gjočika, vendar pa njegovi argumenti niso nikogar prepričali. Kot zadnji je govoril posl. dr. Turković.

Nato je bila seja ob 30. uri zaključena ter prihodnja odročena za jutri zjutraj ob devetih z dnevnim redom: nadaljevanje verifikacijske debate. Kot prvi govornik je na vrsti poslanec Svetozar Pribičević.

Madžarska zahteva soudeležbo na Reki

GLAVNA NALOGA BETHLENOVEGA OBISKA V RIMU.

Lausanne, 25. maja. J. Rimski poročalec lista «Gazette de Lausanne» poroča, da je madžarska vlada prepričana, da bo, ako pride do jugoslovansko-italijanskega sporazuma, imela Italija v Beogradu dovolj upliva, da doseže večjo popustljivost Jugoslavije napram madžarskim željam. Grof Bethlen vidi v sklepu madžarsko-italijanskega trgovinskega in gospodarskega dogovora podlago za bodočo uspešno politiko ter upa, da bodo v italijanskih krogih upoštevali stališče Madžarske. Mussolini je večkrat pripomnil Madžarom zmernost.

Praga, 25. maja. J. V dobro informiranih krogih se izjavlja, da je grof Bethlen pri svojem obisku v Rimu s Italijanci

sklenil političnimi krogi razpravljati tudi o reškem vprašanju. Baje je za Reko predlagal italijansko-madžarski kondominij, sličen svojčas obstoječemu reškemu režimu. Ta predlog je zlasti podpiral poslanec Castagnetta, ki je izjavil, da bo Madžarska, ako pride do italijansko-madžarskega konzorcija na Reki, uživala posebne ugodnosti.

Potovanja v Malo antanto odpadejo.

Budimpešta, 25. maja. z. Novinarjem je izjavil ministrski predsednik grof Bethlen, da je s svojimi potovanji v London, Pariz in Rim dosegel, kar je hotel. V glavna mesta držav Male antante zato ne namerava več potovati.

IZZIVANJE ITALIJANSKIH FAŠISTOV NA DUNAJ

Dunaj, 25. maja. J. «Rote Fahne» javlja, da so italijanski fašisti v polni opremi čeraj imeli v kavarni v VIII. okrajnem sestanku. List označuje to kot izzivanje delavstva ter zahteva, da se morajo taki dogodki preprečiti.

NOVI RAVNATELJ ČEKOVNEGA URADA V LJUBLJANI

Beograd, 25. maja. z. Z ukazom od 19. t. m. je imenovan za ravnatelja čerkovnega urada v Ljubljani g. dr. Ignacij Rutar, sedaj vladni svetnik pri pokrajinski upravi v Ljubljani.

Represalije proti uradništvu

VLADA HOČE ODLOŽITI URADNIŠKO PRAGMATIKO?

Beograd, 25. maja. dg. V vladi se je zadnje dni opetovano razpravljalo o uradniškem vprašanju. Energična akcija državnih nameščencev jo silno jezi. Sklenjene so bile razne represalije. Kakor se poroča iz zelo verodostojnega vira namerava vlada udariti uradniško gibanje s tem, da uradniškega zakona zaenkrat ne bo dala v razpravo, češ državni nameščenci naj spoznajo, da si ne damo

nič izsiliti. Glede zvišanja doklad se dosedaj sploh še ni nič ukrenilo. Vlada stoji na stališču, da bi se mogli potrebni krediti dobiti šle se z budžetom odnosno z budžet-skim provizorijem, katerega projekt se sedaj sestavlja v finančnem ministrtvu. Pri zadnjih debatah v radikalnem klubu so razni govorniki silno ostro nastopali proti akciji drž. nameščencev.

Vlada poziva profesorje

KOMUNIKE MIN. PROSVETE. — PROFESORJI NE ODNEHAJO. — SOLIDARNOST UNIVERZE.

Beograd, 25. maja. dg. Ministrstvo prosvete objavlja: Ministrski svet je sklenil, da se ostavke, ki so jih vložili učitelji in učiteljice srednjih in strokovnih šol ne sprejmejo. Sprejetje ostavk bi imelo težke posledice, v prvi vrsti za pouk v srednjih šolah, potem pa tudi za vso prosveto. Razen tega poudarja ministrstvo, da bodo v zelo kratkem času izginili razlogi, zaradi katerih so profesorji podali svoje ostavke, ker je zakon o uradnikih in srednjih šolah že izročen(?) narodni skupščini, ki bo o njem v kratkem sklepala. Glasovi v enem delu beograjskega tiska, da je minister prosvete predložil ukaz, da se profesorske ostavke sprejmejo, da je pa Nj. Vel. kralj podpis odklonil, so tendenciozni in dani v javnost v očivid-

nem namenu, da spravijo čim večjo zmedo v to delikatno vprašanje. Ta komuniké situacije ne spremeni. Vlada je danes obvestila profesorski akcijski odbor, da pričakuje s 1. junijem zopetni nastop službe vseh profesorjev in indirektno je zapretila, celo v zakonom o zaščiti države, toda akcijski odbor je vztrajal pri ostavkah, dokler ne dobijo profesorji stvarne garancije, da se bo njihovim zahtevam ugodilo. Danes so beograjski vseučiliški profesorji in docenti sporčili profesorske-mu odboru svoje simpatije ter jih obvestili, da bodo prepustili fondu za državljanje štrajkujočih del svojih premikov. Mnogi vseučiliški profesorji so v ta namen žrtvovali polovico svoje plače.

Mariborski občinski svet

e. Maribor, 25. maja.

Zupan otvori sejo in poroča, da je v smislu sklepa občinskega sveta o Binkoštnih pozdravil českoslovaške goste iz Bratislave na kolodvoru in jih v imenu občine tuji pozval na skromno okrepčilo v kolodvorsko restavracijo.

Državni borzi dela najame občina prostor na Stolem trgu le, če ne bo treba plačati odkupnine 15.000 Din. Zato bo občina stopila v stik s hišnim gospodarjem, ker noče podpirati v Mariboru razpasle razvade, da bi tudi ona dajala doseganju najemniku visoko odkupnino.

Veleindustrijalec Franc je svoječasno prošil za podaljšanje termina prezidave, oziroma dvignjenja svoje ogelne hiše v Slovenski — Gosposki ulici. Občinski svet je takrat privolil v enoletno podaljšanje in prenos dovoljenja na brate Tavčarje. Predno pa je občinski svet sklenil, je g. Franc hišo že prodal g. Tavčarju, seveda za višjo ceno z ozirom na gornji sklep občinskega sveta. Zato je zupan gornji sklep sistiral in pride zadeva zaradi nadaljnjega postopanja v pravni odsek.

Stanovanjski urad poroča, da je član soveta major Grizold premeščen iz Maribora in se zato izvoli iz liste najemnikov g. kapetana Šarabek.

Olepeševalnemu društvu pri Magdaleni dovolijo 5000 Din podpore. II. mestni osnovni šoli (pri Magdaleni) bodo nape-

ljali električno razsvetljavo. Zvezi za izdajo francosko pisane propagandne knjige o Sloveniji s tem, da bo kupila 30 teh knjig. Državni realki plačajo prekoračenje kredita 1600 Din za pisarniške potrebščine s pridirkom, da ga mora naknadno povrniti država. Predsedno so sklenili, so imeli občinski svetniki še kratko debato o avtonomiji in centralizmu.

Mestno mesnico so sklenili že v zadnji seji zopet otvoriti. Obstoje pa težave, ker občina nima denarja za nakup živine. Klerikalci so odločno proti mesnici, ker so organizirali mariborske mesarje v svoji stranki. Socialisti in demokrati pa so mnenja, da treba mesnico otvoriti, četudi ne bo imela posebnih dobičkov, mora pa vsaj vplivati na regulacijo mesnih cen v teh neznosnih draginskih razmerah. Dr. Leskovar nato olepšava svoj veto v tem smislu, da naj da občina mesnico le v najem mesarju — idealistu, ki bi potem dajal meso cenejšo kot pa drugi mesarji. Pristopni odsek je bil končno soglasno pooblaščen, da mesnico uvede v življenje.

Dinarski davek dela gostilničarjem še vedno preglavice. Občutne globe zaradi malomarnega pobiranja je občinski svet deloma znižal.

V splošnem je bila današnja seja, ki je trajala nad tri ure, skrajno dolgočasna in duhomorna: ogromno govorjenja — rezultati pa gornji.

Vladna kriza na Poljskem

Nezaupnica vladi v proračunskem odseku.

Varšava, 25. maja. s. Pri glasovanju o proračunskem provizoriju je bil v proračunskem odseku z 21 proti 9 glasovom odklonjen dispozicijski fond ministrskega predsednika, s 17 proti 13 glasovom pa dispozicijski fond zunanega ministra. Za vlado so glasovali socialisti, klub Wy-zwolenie in narodna delavska stranka.

Varšava, 25. maja. J. Z glasovanjem v proračunskem odseku je že dolgo trajajoča kriza kabineta postala akutna. Jutri v soboto se vrši plenarna seja sejma. Na dnevnem redu je proračunski provizorij. Debatu bo pričel Sikorski z ekspozicijem.

NOV BANČNI POLOM V ITALIJI

Trst, 25. maja. s. Cassa Rurale v Bagnoli in Pijemontu se je proglašila za insolventno. Pasiva znašajo 24 milijonov lir.

POLETNI ČAS V FRANCIJI

Pariz, 25. maja. I. V Franciji se jutri, v soboto ob 11. zvečer uvede poletni čas s tem, da se vse ure pomaknejo na polnoč.

SMRT BIVŠEGA DUNAJSKEGA ŽUPANA.

Dunaj, 25. maja. s. Danes dopoldne je umrl tukaj bivši dunajski župan Josip Neumayer. Bil je star 79 let. Neumayer je bil naslednik dr. Luegerja.

Inozemske borze

25. maja.

Trst: Beograd 21.80 — 22.20, Pariz 137.30 — 137.75, London 96.20 — 96.50, Newyork 20.70 — 20.80, Curih 373 — 377, Berlin 0.0375 — 0.04, Praga 62 — 62.30, Dunaj 0.029 — 0.031, dinarji 21.90 — 22.40, dolari 20.65 — 20.75, carinski franki (20) 78.75 — 79.25.

Curih: Berlin 0.0102, Newyork 555, London 25.67, Pariz 36.70, Milan 26.70, Praga 16.55, Budimpešta 0.105, Beograd 5.8250, Sofija 4.67, Varšava 0.0105, Dunaj 0.0078125, avstr. krone 0.007825.

Dunaj, devize: Beograd 747 — 740, Berlin 1.29 — 1.35, Budimpešta 13.15 — 13.25, Bukarešta 379 — 381, London 327.900 — 328.500, Milan 3416 — 3424, Newyork 70.985 — 71.135, Pariz 4674 — 4686, Praga 2121 — 2127, Sofija 614 — 616, Varšava 1.31 — 1.37, Curih 12.788 — 12.815, valute: dolarji 70.650 — 70.950, levi 593 — 597, n. marke 1.28 — 1.40, funti 326.200 — 327.200, franc. franki 4615 — 4645, lire 338.250 — 339.750, dinarji 738 — 742, polske marke 1.16 — 1.28, leji 384 — 386, švic. franki 12.69 — 12.750, češke krone 2104 — 2114, madžarske krone 10.70 — 10.90.

Praga: Dunaj 4.58, Berlin 5.90, Rim 163.75, Budimpešta 63.50, Pariz 225, London 154.625, Newyork 33.80, Curih 602.75, Beograd 35.50.

Berlin: Dunaj 76.45, Budimpešta 10.72, Milan 260.347, Praga 161.595, Pariz 357.105, London 250.621.85, Newyork 54.164.25, Curih 976.053, Beograd 56.857.

KRALJ OBOLEL.

Beograd, 25. maja. n. Kralj je lahko obolel. Ostal je v postelji in ne zapušča sobe.

V globoki žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naš srčnoljubljeni soprog, predobri oče, stari oče, brat, svak, gospod

Jožef Pestotnik

posesnik v Kostanju št. 5

dne 24. t. m. ob 6. uri zvečer, po dolgi in mučepolni bolezni, pre-
viden s tolažili sv. vere, Bogu udano preminul.

Truplo nepozabnega pokojnika se prepelje iz Ljubljane v
soboto dne 26. t. m. zjutraj v Smartno v Tuhinju, kjer se vrši pogreb
v nedeljo dne 27. maja 1923. ob 9. uri zjutraj na farno pokopališče.
Sv. maša zadušnica se bo darovala v farni cerkvi v Smartnem.

V Ljubljani, dne 25. maja 1923.

Žalujoči ostali.

921

Kmetijska družba za Slovenijo
naznanja, da je njen predsednik

Gustav Pirc

generalni ravnatelj v pokoju

odlikovan z redom sv. Save III. reda
itd. preminul.

Dolgoletnemu, mnogozaslužnemu
voditelju in odličnemu zastopniku
kmetijskega stanu bodi ohranjen
časten spomin!

926

V Ljubljani, dne 25. maja 1923.

B.S.A. MOTOCIKLI

Brzovjav

tvornice orožja in motociklov v Birminghamu (Anglija) njeni
zastopnici družbi JUGO-AUTO v Ljubljani (v slovenskem prevodu):

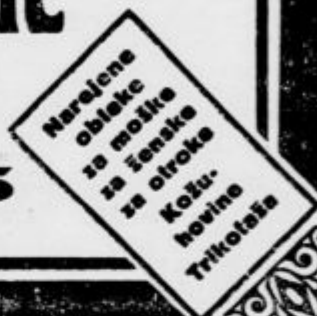
„Pri škotskih 6 dni trajajočih dirkah pod najtežjimi pogoji nagrađen
B. S. A. lahki motocikel z darilom industrije, darilom kluba in tremi
srebrnimi pokali. Dosedaj nedosežen uspeh!“

919

O. BERNATOVIC

LJUBLJANA

5 MESTNI TRG 5

Kože divjih živali

101

v mali in veliki množini kupuje skozi celo leto v trgovini usnja
D. Zdravič, Ljubljana, Sv. Florijana ul. 9.

NAZNANILO.

Restavracija „EMONA“

v novi palači Ljubljanske kreditne banke, nasproti glavne pošte.

P. n. občinstvu vljudno naznanjava, da otvoriva v nedeljo 27. maja t. l. v naj-
moderneje opremljenih prostorih pod kavarno „EMONA“

restavracijo.

Postregla bodeva s priznano dobro kuhinjo, vođeno pod lastnim nadzorstvom. Točila bo-
deva najpristnejša štajerska in dolenska vina, kakor tudi na češki način varjeno pivo „Ležak“
in „Porter“ iz pivovarne „Laški trg“.

Skrbela bodeva za solidno in skrbno postrežbo, da zadovoljiva p. n. občinstvo v vsakem
oziru ter prosiva za nadaljnjo naklonjenost in se priporoča

925

Kati in Jan Fiala.

Prostovoljna dražba. Hiša št. 19

z vrtni in gospodarskim poslopjem, tik
Ljubljane na Glinceh, ob državni tr-
žaški cesti, se bo prodala na javni dražbi
v nedeljo dne 10. junija 1923. ob
2. uri popoldne na licu mesta.
Posestvo je po svoji legi in obsegu pripravno
za vsaki obrt ali trgovino. — Več se lahko
izve v lekarni na Vrhu. 917

Bohnova strešna opeka

kot najboljša in najcenejša priznana v
Jugoslaviji. 920

Zastopstvo

Friedman & Šterk, Zagreb
Meduliševa 17.

Telefon 20-35.

Mlin in žaga

918

napredaj vsled družinskih razmer. Oboje
v najboljšem stanju, na stalni in močni
vodi, spodbuni tudi za vsako drugo indu-
strijo. — Naslov se izve v upravi „Jutra“.

Modne cefirje

za srajce v najnovejših vzorcih priporoča

A. & E. Skabernè LJUBLJANA,
Mestni trg 10

Potrti globoke žalosti, javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in
znancem tužno vest, da je naš nepozabni soprog, oče, brat in stric,
gospod

Gustav Pirc

po težki živčni bolezni v starosti 64 let preminul.

Pogreb blagopokojnika bo v soboto dne 26. t. m. ob 1/2 5. uri
popoldne iz hiše žalosti na pokopališče v Srednjo vas v Bohinju.

V Ljubljani, dne 25. maja 1923.

Žalujoča rodbina Pirc.

914